

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI

KHOA BẢO TÀNG

LƯƠNG THÚY HỒNG

TÌM HIỂU DI TÍCH ĐÌNH TRƯỜNG LÂM

(PHƯỜNG VIỆT HƯNG – QUẬN LONG BIÊN – TP HÀ NỘI)

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

NGÀNH BẢO TÀNG

NGƯỜI HƯỚNG DẪN: PGS.TS. NGUYỄN VĂN TIẾN

HÀ NỘI - 2010

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1: DIỄN TRÌNH LỊCH SỬ ĐÌNH TRƯỜNG LÂM	4
1.1: VÀI NÉT VỀ ĐỊA DANH VÀ CƯ DÂN NƠI DI TÍCH TỒN TẠI	4
1.1.1.Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên	4
1.1.2.Lịch sử hình thành làng Trường Lâm	4
1.1.3.Các giá trị văn hóa truyền thống.....	6
1.1.3.1. Truyền thống lao động :	6
1.1.3.2. Truyền thống văn hóa:	8
1.1.3.3. Truyền thống cách mạng :	11
1.2 : LỊCH SỬ ĐÌNH TRƯỜNG LÂM	12
1.2.1. Lịch sử hình thành và tồn tại của đình Trường Lâm	12
1.2.2. Sự tích thành hoàng làng	14
CHƯƠNG 2: GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC - NGHỆ THUẬT VÀ LỄ HỘI ĐÌNH TRƯỜNG LÂM	21
2.1. GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC NGHỆ THUẬT:	21
2.1.1. Không gian cảnh quan kiến trúc	21
2.1.2 Bộ cục mặt bằng tổng thể	22
2.1.2.1. Bình phong.....	23
2.1.2.2. Thủy đình.....	23
2.1.2.3. Khu nhà tưởng niệm Bác Hồ	24
2.1.3. Kết cấu kiến trúc và nghệ thuật trang trí đình Trường Lâm	25
2.1.3.1. Nghi môn	25
2.1.3.2. Tiền tế	27
2.1.3.3. Đại đình.....	30
2.1.3.4.Thiên hương.....	34
2.1.3.5. Hậu cung	34
2.1.3.6.Tả vu – hữu vu	36
2.2. CÁC DI VẬT TRONG DI TÍCH	36
2.2.1.Di vật bằng gỗ	37
2.2.2.Di vật vải	47
2.2.3.Di vật sứ	48
2.2.4.Di vật bằng giấy	48
2.3. LỄ HỘI ĐÌNH TRƯỜNG LÂM	49
2.3.1. Thời gian và không gian diễn ra lễ hội đình Trường Lâm	50
2.3.2. Lịch lễ hội	51
2.3.3. Công việc tổ chức chuẩn bị.....	52
2.3.4.Quy mô lễ hội.....	53
2.3.5.Diễn trình lễ hội	54
2.3.5.1.Các nghi lễ chính:	54
2.3.5.2.Các trò chơi dân gian trong lễ hội đình làng Trường Lâm.....	60
2.3.5.3. Diễn xướng nghệ thuật dân gian.....	62
2.3.6.Giá trị của lễ hội dân gian đình làng Trường Lâm	62

CHƯƠNG 3: THỰC TRẠNG VÀ NHỮNG GIẢI PHÁP BẢO TỒN PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH ĐÌNH TRƯỜNG LÂM.....	65
3.1. THỰC TRẠNG DI TÍCH, DI VẬT VÀ TỔ CHỨC LỄ HỘI ĐÌNH TRƯỜNG LÂM.....	65
3.1.1. Thực trạng di tích đình Trường Lâm	65
3.1.2. Thực trạng các di vật.....	67
3.1.3. Thực trạng lễ hội đình Trường Lâm	67
3.2. Một số giải pháp bảo tồn di tích đình Trường Lâm	69
3.2.1. Các giải pháp bảo tồn kiến trúc	69
3.2.2 . Bảo quản các di vật trong di tích	73
3.2.3. Bảo tồn lễ hội cổ truyền.....	73
3.2.4. Một số giải pháp về quản lý và bảo vệ di tích	74
3.3. KHAI THÁC VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH ĐÌNH TRƯỜNG LÂM.....	74
3.3.1. Những giá trị của di tích đình Trường Lâm.....	74
3.3.2. Một số giải pháp khai thác phát huy giá trị của di tích.....	75
KẾT LUẬN	78
THƯ MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài:

Thủ đô Hà Nội trái tim của cả nước, nơi hội tụ kết tinh những tinh hoa văn hóa của dân tộc, nơi hun đúc trí khí, tài năng và lòng dũng cảm. Nơi tỏa sáng rực rỡ những giá trị của mảnh đất “ Ngàn năm văn vật “ thông qua các di tích lịch sử văn hóa lắng đọng hồn núi sông việt nam, là minh chứng cho lịch sử ngàn năm của thủ đô Hà Nội hào hùng , văn minh và thanh lịch.

Năm 2010 là năm diễn ra nhiều sự kiện lịch sử trọng đại. Trong đó việc tổ chức kỉ niệm các ngày lễ lớn là một hoạt động trọng tâm : Kỷ niệm 80 năm ngày thành lập Đảng cộng sản việt nam (03/02/1930 – 03/02/2010) ; Kỷ niệm 35 năm ngày giải phóng hoàn toàn miền nam thống nhất đất nước (30/4/1975-30/4/2010) ; kỷ niệm 120 năm ngày sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh (19/5/1890 - 19/5/2010) ; 20 năm tổ chức giáo dục, khoa học và văn hóa liên hợp quốc (unesco) công nhận Hồ Chí Minh là “ Anh hùng giải phóng dân tộc, nhà văn hóa kiệt xuất việt nam “ (1990 - 2010) ; Kỷ niệm 65 năm cách mạng tháng tám (19/8/1945 - 19/8/2010) ; Quốc khánh nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa việt nam (02/9/1945 – 02/9/2010) và đặc biệt là đại lễ kỷ niệm 1000 năm Thăng Long – Hà Nội, là một sự kiện lịch sử trọng đại mà mỗi người dân việt nam từng ngày hướng đón.

Di tích lịch sử văn hóa là những biểu hiện cụ thể và dễ nhận biết về bản sắc văn hóa, biểu đạt sự đa dạng văn hóa và sự sáng tạo của dân tộc. Là bằng chứng xác thực nhất của văn hóa cho những người đang sống nhận thức được xã hội và những gì đã qua, là phương tiện để giao lưu văn hóa giúp các dân tộc hiểu biết lẫn nhau, là thông điệp của quá khứ gửi lại cho hiện tại và tương lai. Vì vậy, nghiên cứu về di tích lịch sử văn hóa Hà nội sẽ giúp ta thấy được những giá trị lịch sử và văn hóa của thủ đô Hà nội. Để từ đó có những biện pháp nhằm bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị di tích hướng tới kỷ niệm 1000 năm Thăng Long - Hà nội.

Quận Long Biên là một quận mới được thành lập trên cơ sở tách một phần đất tự nhiên và dân số của huyện Gia lâm. Quận Long Biên nằm ở bờ bắc sông Hồng, nơi tập trung nhiều đầu mối giao thông quan trọng trong việc giao lưu kinh tế, văn hóa của đất nước. Cũng như nhiều vùng đất cổ của đồng bằng sông Hồng, Long Biên chứa đựng trong mình nhiều giá trị lịch sử văn hóa đặc sắc, là vùng đất có truyền thống lâu đời – vùng đất “ địa linh nhân kiệt ” trong đó có những di tích được nhiều người biết đến ; khu di tích Bắc Biên (Ngọc Thụy) nơi đây là quê hương của người anh hùng Lý Thường Kiệt ; Đền Trấn Vũ thờ Huyền Thiên Thượng Đế là hiện thân của sức mạnh trị thủy ; Đình Lệ Mật thờ Hoàng Quý Công, người có công khai phá vùng đất phía tây thành Thăng long và lập “ Thập tam trại “ ... về di sản văn hóa phi vật thể. Long Biên còn là nơi lưu giữ được loại hình nghệ thuật truyền thống đặc sắc như: Chèo ở Giang Biên, múa Ải Lao ở đình Hội Xá (Phúc Lợi) , múa Giảo Long ở đình Lệ Mật, múa

Lột Rắn ở đình Trường Lâm (Việt Hưng) và nhiều trò chơi dân gian rất độc đáo như Bịt mắt bắt dê, bắt trạch trong chum, kéo co ngòi ... mang đậm nét văn hóa của vùng kinh bắc xưa. Các di tích lịch sử văn hóa và lễ hội truyền thống dân tộc thực sự gắn bó với cuộc sống của mỗi người dân. Đây là một nét sinh hoạt văn hóa tinh thần của quảng đại quần chúng nhân dân, góp phần quan trọng vào việc gìn giữ tinh hoa văn hóa dân tộc, tạo tiền đề cho việc xây dựng “ nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc ”.

Nhận thức được tầm quan trọng của di tích lịch sử văn hóa và di tích cách mạng kháng chiến, nhất là trong giai đoạn hiện nay, khi đất nước ta bước vào thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa – hiện đại hóa. Để có thể xây dựng đất nước vững mạnh, sánh ngang bệ quốc tế, một trong những nhiệm vụ quan trọng và cấp bách là phải tập trung huy động mọi nguồn lực xã hội để làm tốt công tác bảo tồn, tu bổ, phục hồi các di tích lịch sử văn hóa. Đây là công việc cần thiết cho mọi thời đại và cũng là tư tưởng chỉ đạo được nêu bật trong các nghị quyết của Đảng và Nhà nước ta.

Là sinh viên năm thứ 4 khoa Bảo tàng, trường Đại học Văn hóa Hà nội, tôi đã được học nhiều môn chuyên ngành về Bảo tàng, di tích lịch sử và bảo tồn di tích lịch sử văn hóa. Bằng những hiểu biết chuyên môn tôi mong muốn được góp một phần sức lực của mình vào công cuộc tìm hiểu, bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị của di tích lịch sử văn hóa. Được sự gợi ý của các thầy cô trong khoa Bảo tàng và sự đồng ý của PGS - TS. Nguyễn Văn Tiến, tôi đã chọn đề tài “Tìm hiểu di tích Đình Trường Lâm, xã Việt Hưng – huyện Gia Lâm – Hà nội “ (nay là phường Việt Hưng – quận Long Biên – thành phố Hà nội) làm bài khóa luận tốt nghiệp ra trường.

2.Mục đích nghiên cứu:

- Nghiên cứu vùng đất, con người và văn hóa thôn Trường Lâm gắn liền với lịch sử ra đời và quá trình tồn tại của ngôi đình.
- Tìm hiểu các giá trị về mặt lịch sử, văn hóa, khoa học, kiến trúc nghệ thuật và lễ hội của di tích đình Trường Lâm.
- Đánh giá thực trạng và nêu giải pháp bảo tồn , phát huy giá trị của di tích.

3.Đối tượng và phạm vi nghiên cứu:

- Đối tượng nghiên cứu của bài khóa luận là di tích đình Trường Lâm ở thôn Trường Lâm – phường Việt Hưng – quận Long Biên – Hà Nội.
- Phạm vi nghiên cứu:

Về thời gian: nghiên cứu di tích đình Trường Lâm gắn liền với quá trình hình thành, tồn tại của di tích từ khi khởi dựng cho đến nay.

Về không gian: nghiên cứu di tích đình Trường Lâm trong không gian lịch sử văn hóa phường Việt Hưng – quận Long Biên – Hà Nội.

4. Phương pháp nghiên cứu:

- Phương pháp luận duy vật biện chứng, duy vật lịch sử để xem xét những sự vật và hiện tượng phát triển theo quy luật tất yếu khách quan.
- Phương pháp nghiên cứu liên ngành : bảo tàng học, bảo tồn di tích lịch sử văn hóa, khoa học lịch sử, khảo cổ học, dân tộc học, xã hội học...
- Phương pháp điền dã gồm: khảo sát thực địa, quan sát, mô tả, đo vẽ, chụp hình, điều tra hồi cố.
- Phương pháp thống kê, phân tích tổng hợp các nguồn tài liệu đã có ở di tích và các ngành khác.

5. Bố cục khóa luận:

Ngoài phần mở đầu, kết luận và phụ lục, khóa luận kết cấu thành 3 chương:

- Chương I: Tổng quan về diễn trình lịch sử đình Trường Lâm
- Chương II: Giá trị kiến trúc, nghệ thuật và lễ hội đình Trường Lâm
- Chương III: Thực trạng và những biện pháp bảo tồn và phát huy giá trị của di tích đình Trường Lâm,

THƯ MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa, Trịnh Minh Đức, Phạm Thu Hương. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 2007.
2. Cơ sở văn hóa Việt Nam, Trần Ngọc Thêm, NXB Chính trị Quốc gia, 1999.
3. Dòng sông Hà Nội, Băng Sơn, NXB Thanh Niên, 2002.
4. Đại cương Lịch sử Việt Nam I, Trương Hữu Quỳnh chủ biên, NXB Giáo Dục, 2006.
5. Đại việt Sử ký Toàn thư, Ngô Sĩ Liên, NXB KHXH, 1967.
6. Địa chí Tôn giáo Lễ hội Việt Nam, Mai Thanh Hải, NXB Văn hóa Thông tin.
7. Đình chùa, lăng tẩm nổi tiếng Việt Nam, Trần Mạnh Thường, NXB Văn hóa Thông tin, 1998.
8. Đình làng miền Bắc, Lê Thanh Đức, NXB Mỹ thuật Hà Nội, 2001.
9. Đình Việt Nam, Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Cự, NXB TP. Hồ Chí Minh, 1998.
10. Đồ thờ trong di tích của người Việt, Trần Lâm Biền, NXB Văn hóa Thông tin, 2003.
11. Hồ sơ di tích đình Trường Lâm, Nguyễn Hữu Mùi, 1990.
12. Kiến trúc cổ Việt Nam, Vũ Tam Lang, NXB Khoa học xã hội, 1991.
13. Kiến trúc dân gian truyền thống, Chu Quang Chứ, NXB Mỹ thuật, 2003.
14. Lễ hội cổ truyền, Viện văn hóa dân gian, NXB Khoa học xã hội, 1972.
15. Lễ hội nông nghiệp Việt Nam, Lê Văn Kỳ, NXB Văn hóa dân tộc, 2002.
16. Lịch sử Mỹ thuật Việt Nam, Trần Lâm Biền, 1991.
17. Trang trí trong mỹ thuật truyền thống của người Việt, Trần Lâm Biền, NXB Văn hóa dân tộc, 2001.
18. Luật di sản văn hóa và văn bản hướng dẫn thi hành, NXB Chính trị Quốc gia, 2009.
19. Tín ngưỡng thành hoàng Việt Nam, Nguyễn Duy Hinh, NXB Khoa học xã hội, 1999.
20. Di tích lịch sử văn hóa và cách mạng kháng chiến Quận Long Biên, NXB Chính trị Quốc gia, 2008.

21. Lịch sử truyền thống cách mạng của Đảng bộ và Nhân dân xã Việt Hưng, Ban chấp hành Đảng bộ Phường Việt Hưng, 2010.
22. Hội làng và dáng nét Việt Nam, Lý Khắc Chung, NXB Văn hóa Dân tộc, 2001.
23. Chùa Thầy (Thiên Phúc Tự), Nguyễn Văn Tiến , NXB Khoa học Xã hội Hà Nội, 2004.
24. Tạp chí Di sản Văn hóa số 1 (30) – 2010. Cục di sản văn hóa.